

“Schwarzfahrer“ (Λαθρεπιβάτης)

Είναι μια ασπρόμαυρη ταινία μικρού μήκους του 1992 σε σκηνοθεσία Pepe Danquart. Γυρίστηκε στο Βερολίνο και απέσπασε το 1994 το Oskar καλύτερης ταινίας μικρού μήκους.

Ο τίτλος της ταινίας είναι ένα λογοπαίγνιο. Η λέξη είναι σύνθετη (Schwarz (=μαύρος) fahrer (= επιβάτης) και σημαίνει "λαθρεπιβάτης". Σήμερα, 20 χρόνια μετά, η θεματική της παραμένει το ίδιο επίκαιρη: ξενοφοβία, προκαταλήψεις, ρατσισμός και η κοινωνία που δε βλέπει, δεν ακούει και δεν αντιδρά ("look-away-society").

Ένας νεαρός μαύρος κάθεται στο τραμ δίπλα σε μια ηλικιωμένη γυναίκα. Αυτή ενοχλείται έντονα και αρχίζει να βρίζει τους αλλοδαπούς. Στο επίκεντρο της ταινίας είναι αφενός ο μονόλογος της γυναίκας που διακατέχεται από προκαταλήψεις και ξενοφοβία και αφετέρου η παθητικότητα και η αδιαφορία των άλλων επιβατών. Η απρόσμενη τιμωρία της γυναίκας στο τέλος κάνει την ταινία να μοιάζει με σάτιρα.

Διδακτική πρόταση:

1. Εισαγωγή στο θέμα με ένα στιγμιότυπο από την ταινία.

Οι μαθητές περιγράφουν τη φωτογραφία (ποιος, που, τι;), λένε πως τους φαίνονται τα πρόσωπα και κάνουν υποθέσεις για το θέμα.

2.α) Δείχνουμε την ταινία ως το σημείο που μπαίνει μέσα ο ελεγκτής.

Ερωτήσεις:

- Πώς συμπεριφέρεται η γυναίκα στον νεαρό; Γιατί;
- Πώς αντιδρά ο νεαρός; Γιατί; Πώς νοιώθει και τι μπορεί να σκέφτεται;
- Τι κάνουν οι άλλοι επιβάτες; Πώς αντιδρούν; Υπάρχουν κάποιοι που συμφωνούν ή διαφωνούν με όσα λέει η γυναίκα; Πώς το δείχνουν;

Εξηγούμε τον τίτλο της ταινίας. (Schwarz (=μαύρος) fahrer (= επιβάτης) που σημαίνει "λαθρεπιβάτης")

- Τι νομίζετε ότι γίνεται στη συνέχεια;

2.β) Δείχνουμε την ταινία ως το τέλος.

- Ποιος είναι ο πραγματικός λαθρεπιβάτης στην ταινία;
- Πώς νιώσατε στη σκηνή που ο νεαρός τρώει το εισιτήριο της γυναίκας;
- Η γυναίκα τιμωρείται άδικα. Γιατί δεν την υπερασπίζεται κανένας επιβάτης;
- Πώς κρίνετε το τέλος της ταινίας; Είναι ένα happy end; Γιατί ναι/όχι;

Γράφουμε τη λέξη "μαύρος" στον πίνακα και παρακινούμε τους μαθητές να βρουν εκφράσεις με αυτή τη λέξη (μαύρο πρόβατο, μαύρη εργασία, μαύρη αγορά, τα βλέπω μαύρα, μαύρα κι άραχνα, μαύρη μέρα κ.α.). Οι μαθητές αναγνωρίζουν ότι η λέξη "μαύρος" έχει συχνά αρνητική σημασία

(δηλώνει κάτι παράνομο, στενάχωρο, κακό) και αναζητούν τους λόγους (παραπέμπει στο σκοτάδι/φως, στο ρατσισμό κ.α.).

- Γιατί είναι η ταινία ασπρόμαυρη; Τι θέλησε ο σκηνοθέτης να εκφράσει με αυτή του την επιλογή;

3. Ξαναβλέπουμε την ταινία χωρίς διακοπή ως το τέλος.

Φύλλο εργασίας 1:

Οι μαθητές απαντούν σε ομάδες των 2 ατόμων στις ερωτήσεις. Μετά από κάθε ερώτηση ακολουθεί συζήτηση.

Ερώτηση 1γ) (Ο νεαρός μαύρος μιλά άπταιστα γερμανικά και έχει Γερμανούς φίλους. Πριν επιβιβαστεί στο τραμ στεκόταν παρέα με έναν ξανθό νεαρό. Πολύ πιθανό να είναι μετανάστης δεύτερης ή και τρίτης γενιάς, πράγμα που σημαίνει ότι η Γερμανία είναι και δική του πατρίδα.)

Ερώτηση 6: (Ζει φτωχικά και μοναχικά. Μαθαίνουμε με έμμεσο τρόπο ότι ζει σε διαμέρισμα της πρόνοιας. Δεν έχει επαφή με τους γείτονες.)

Ερώτηση 7: (Η ξενοφοβία είναι ο φόβος του άγνωστου που προέρχεται από τις διαφορετικές συνήθειες, τη διαφορετική εμφάνιση, τη διαφορετική γλώσσα, την έλλειψη επαφής. Ο ρατσισμός δεν έχει άμεση σχέση με το πλήθος των αλλοδαπών που ζουν σε μια περιοχή, αλλά με την ανασφάλεια που πηγάζει από την οικονομική, κοινωνική και μορφωτική κατάσταση κάποιου. Αυτό το αποδεικνύουν πολλές στατιστικές.)

Ερώτηση 8: (Με προσωπική επαφή και επικοινωνία με αλλοδαπούς αφενός και αφετέρου με την άμεση αντίδραση, όταν γινόμαστε μάρτυρες διακρίσεων.)

Άσκηση: Εγώ, η προκατάληψη

Φύλλο εργασίας 2:

Οι μαθητές επεξεργάζονται τις ασκήσεις σε ομάδες των 3-4 ατόμων και συζητούν.

Παιχνίδι ρόλων: Στόχος του παιχνιδιού είναι να δοκιμάσουν διάφορους τρόπους αντίδρασης και να συζητήσουν για την αποτελεσματικότητά τους.

Εναλλακτικά μπορούμε να δείξουμε το βίντεο "κρυφή κάμερα", να συζητήσουμε την αντιμετώπιση των επιβατών και να κρίνουμε την αποτελεσματικότητα των διάφορων τρόπων αντίδρασης.